

Miljøjournalen

NR. 10 • 2007

Nytt håp for Amazonas
Varestrøm fra Kina
Ulv i Danmark?

Mjøsa anno 2007:

Deponi
Skytefelt
Drikkevann

Innhold

Klimaløsning på Bali? • 3
Skytefelt og drikkevann • 4-5
LO vil ha ny klimaplan • 6
Turisme truer koraller • 7
Krangler om kapers • 8
Ulv i Danmark? • 9
Bremser avskogingen • 10-11
Tema: Godstransport • 12-16
Flere varer fraktes lenger • 12-13
Ønsker CO₂-avgift på fly • 14
Vegprising per GPS • 15
Giga-trailerne kommer • 16
Mer skog vernet • 16
Debatt • 18
Stilling ledig • 19
Kort sagt • 20-21
Klimabokhøsten • 22-23
Vingeløs vindkraft • 24
Varmt og vått • 24

Miljøjournalen

REDAKTØR:
Tor Bjarne Christensen | Tlf. 23 10 96 08
tbc@naturvern.no

REDAKSJON:
Martin Ødegaard | Tlf. 23 10 96 06
mo@naturvern.no
Jon Bjartnes | Tlf. 23 10 96 07
jb@naturvern.no

ADRESSE:
Postboks 342 Sentrum, 0101 Oslo
Telefon: 23 10 96 10
Telefaks: 23 10 96 11
E-post: redaksjonen@naturvern.no
Nett: www.miljojournalen.no

FORSIDEFOTO: MJØSA, HEDMARK.
(FOTO: JOHANNES HAUGAN / SAMFOTO)

ABONNEMENT:
320 kroner per år (privat)
700 kroner per år (bedrifter)

ANNONSER:
MediaTeam | Tlf. 22 09 69 16 /
22 09 69 21

UTGIVER: Norges Naturvernforbund

TRYKK: Gan Grafisk

NESTE UTGAVE: Desember 2007

Trykket på papir produsert av drikkekar-
tonger i Norge.
Mer informasjon: www.hippo.no

Fagpressen

OPPLACSKONTROLLERT

**En tysk pensjonist
hogde 122 trær i en
offentlig skog. Grun-
nen? Han ønsket seg
utsikt over sjøen.**

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

En 70 år gammel mann fra Ham-
burg fortalte politiet at han hadde
felt 56 trær med motorsag og på
66 andre trær hadde han bare latt
nedre del av stammen stå igjen.

– Mannen fortalte at han øn-
sket seg usjenert utsikt over Øst-
ersjøen, rundt 50 meter fra hytta
si, sa Jan-Hendrik Wulff i politi-
et i den tyske byen Lübeck til ny-
hetsbyrået Reuters.

Pensjonistens bravader kostet
rundt 15.000 euro (ca 120.000
kroner) og det er sannsynlig at
han kommer til å bli tiltalt for
ødeleggelse av eiendom og brudd
på vernelovgivning, uttalte tyske
myndigheter.

Ivrig trehogger

Ny rekord i høringsuttalelser

Direktoratet for naturforvaltning (DN) fikk inn
863 høringsuttalelser til forslaget om nytt regel-
verk for motorferdsel i utmark og vassdrag.

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

Hele 500 privatpersoner, 186
kommuner, 86 frivillige organi-
sasjoner, 52 grunneierinteresser
og 11 samiske interesser har uttalt
seg. DN tror at dette er flere hen-
vendelser enn de noen gang tidli-
gere har hatt i en hørings sak.

Nå skal uttalelsene gjennomgås
og vurderes før et endelig forslag
blir sendt til Miljøverndeparte-
mentet tidlig i 2008. Flere orga-
nisasjoner har gjennomført under-
skriftskampanjer. Høringsrunden
har vart i fire måneder.

Miljøverndepartementet har
bedt DN bidra til å etablere en
ny plattform for framtidig mo-
torferdselspolitikk, og har sagt at
målet med arbeidet skal være å

Skilt som dette ønskes neppe velkommen
av alle. (Foto: Mike Morley/Istockphoto)

redusere omfanget av motorferd-
sel i utmark.

Det nye lovforslaget kan tid-
ligst legges fram for Stortinget
våren 2008.

200 fisker kan forsvinne

Mer enn en tredel av all fersk-
vannsfisk i Europa er truet på
grunn av overfiske, forurensning
og dammer som har gjort at el-
ver tørker ut, viser en forsknings-
rapport.

— 200 fiskearter i Europa
har stor sjanse for å dø ut. Om
vi skal unngå en tragedie må vi
handle nå, sa William Darwall i
IUCN artsprogram til nyhetsby-
rået Reuters.

Vil ha CO₂- avgift i USA

Ordføreren i New York ønsker
en nasjonal karbonskatt for sel-
skaper med store utslipp av kli-
magassen CO₂.

– Hvis vi virkelig vil reduse-
re CO₂-utslippene, må vi skatt-
legge utslippene ved kilden, sa
ordfører Michael Bloomberg, i
følge NTB.

Han foreslår en avgift på 15
dollar, vel 80 kroner, per tonn
CO₂.

Klimaløsning på Bali?

Skal man hindre en fremtidig klima-katastrofe, må verdens rike land redusere sine utslipp med minst 30 prosent innen 2020. Et slikt mål bør bli resultatet av klimaforhandlingene som om kort tid starter på Bali, mener Natur og Ungdom og Naturvernforbundet.

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

I den siste og oppsummerende rapporten fra FNs klimapanel (IPCC), konkluderer forskerne med at vi står overfor langt mer alvorlige klimaendringer enn mange klimaforskere tidligere antok. Endringene skjer raskere, og konsekvensene kan bli langt mer ødeleggende enn det som antydtes i de tidligere IPCC-rapportene. I år fant en dramatisk nedsmelting sted i Arktis, hvor den forrige bunnrekorden ble slått med hele 20 prosent. Fortsetter nedsmeltingen i denne takten, kan Polhavet være fritt for sommeris allerede om 20 år, hvilket er flere tiår tidligere enn klimapanelet har trodd.

Taktskifte nødvendig

— De raske endringene gjør at Norge må ta initiativ til å få et dramatisk taktskifte i de internasjonale klimaforhandlingene, sier Natur og Ungdom-leder Bård Lahn og Naturvernforbundets leder Lars Haltbrekken i et felles utspill.

Forhandlingene finner sted på Bali i perioden fra 3. til 14. desember.

— Det er svært viktig at ministrene nå klarer å legge grunn-

Om kort tid møtes verdens ledere på Bali for å forhandle om løsninger på klimaproblemene. (Foto: Photos.com)

laget for en ny avtale som fører til utslippsreduksjoner som gjør at vi unngår farlige menneskeskapte klimaendringer, sier Lahn og Haltbrekken.

Fremskritt på Bali

Dagens kyotoavtale utløper i 2012. Neste forpliktelsesperiode går frem til 2020, og for å unngå at det blir et gap mellom de to periodene, må man komme til enighet om en ny avtale senest til neste år. Skal man greie det, er det nødvendig å gjøre viktige fremskritt på Bali. Som bakteppe for årets klimaforhandlingene ligger målet om å begrense temperaturøkningen til to grader globalt. Selv med en slik oppvarming vil mange regioner rammes hardt av klimaendringene, med mer tørke, flom og ekstremvær. Greier man det ikke, står verden fremfor omfattende ødeleggelser.

30 prosent innen 2020

— For å ha sjanse til å nå målet om ikke mer enn to graders oppvarming må de rike landene redusere sine utslipp med minst 30 prosent innen 2020 i forhold til 1990. Et slikt mål må danne grunnlaget for en ny avtale og dermed være

et av resultatene på Bali, mener Lahn og Haltbrekken.

Den rødgrønne regjeringen har i sin klimamelding sagt at de norske utslippene skal kuttes med tilsvarende 30 prosent innen 2020. Det betyr at en stor del av utslippene skal gjøres i andre land. Lahn og Haltbrekken mener reduksjonene i andre land på komme i tillegg til 30 prosents kutt hjemme.

90 prosent i 2050

Videre trekker de to frem behovet for å enes om kraftige kutt innen 2050.

— Man må enes om et utslippsmål for de globale utslippene som er 85 prosent lavere i 2050 enn

i 2000. Reduksjonsmålet for de rike land i 2050 bør ligge på minus 90 prosent, sier Lahn og Haltbrekken.

I tillegg ber Naturvernforbundet og Natur og Ungdom om at Norge skal arbeide for å innlemme utslippene fra internasjonal skips- og luftfart i kyotoprotokollen. De ønsker også å gjøre noe med rike lands rett til å kjøpe seg fri fra utslippsreduksjoner ved å kjøpe klimakvoter (CDM).

— Norge vil som et av verdens rikeste land måtte forplikte seg til å bruke store summer på CDM-tiltak, men da uten å motsvare det med økte utslipp her hjemme, mener Haltbrekken og Lahn.

Bård Lahn, leder i Natur og Ungdom
(Foto: Markus Thorsen/NU)

Lars Haltbrekken, leder i Naturvernforbundet
(Foto: Audun Garberg)

Leder

Mens vi venter på lyntoget

Mens hurtigtog fosser frem i norske medier, setter vi i dette nummeret fokus på godstransporten. Godskapasiteten på norske skinner er så godt som fullt utnyttet, og den stadig økende strømmen av varer må fraktes av forurensende trailere og lastebiler. Slik trenger det ikke være.

Det er nemlig slik at vi står overfor en sak hvor de fleste er enige om veien videre. Mer gods må over på bane. Det mener miljøbevegelsen, transportbransjen, LO og NHO, og det er attpå til bred politisk enighet om saken på Stortinget. Det eneste det ikke er bred politisk enighet om er å bevilge pengene som trengs.

Da Bergensbanen ble bygget i 1909 kostet den et helt statsbudsjett. Datidens politikere valgte å se langt frem, til tross for at de hadde begrensede midler. Nå er det snarere tvert om: Vi har pengene, og den voksende klimakrisen gir politikerne all mulig grunn til å se langt frem.

Nå lar mange seg friste av drømmer om lyntog. Det høres jo flott ut, men man må ikke glemme at den eksisterende norske jernbanen lider under mange år med puslete budsjetter. Fortsatt er det slik at bilen konkurrerer ut toget på mange strekninger.

Vi mener tiden er overmoden for å bevilge penger til en langsiktig utbyggingsplan for jernbanen, med dobbeltspor på flere strekninger, nye traseer, effektive godsterminaler og nye togsett. Da får vi mer gods over på bane, samtidig som får vi langt bedre kapasitet på persontransport, og det er minst like viktig.

Tor B. Christensen

Skyter granater

Her, på Fjellberg, skytes det jevnlig granater og andre prosjektiler ut i Mjøsa. Nøyaktig hvilke stoffer ammunisjonen tilfører innsjøen, vil ikke Nammo Rasufoss ut med. (Foto: Harald Ramfjord)

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

Mens det er strengt forbudt å fiske eller bade i Oslos drikkevannskilde Maridalsvannet, er forholdene ganske annerledes noen mil nord for hovedstaden. Her har mange årtier med omfattende industriproduksjon forurenset Mjøsa med en rekke miljøgifter. Mange av dem har kommet fra Raufoss, der ammunisjonsfabrikken Nammo Raufoss nå produserer granater, raketter og annen ammunisjon. Fabrikken er helt avhengig av et område der prosjektilene kan prøves ut. Allerede i 1918 ble Mjøsa tatt i bruk som skytefelt. Nå skytes det utover innsjøen fra Fjellhaug opptil flere ganger i uken. Gjennom årenes løp har tonnevis med rester av ammunisjon og eksplosi-

Helt siden 1918 har våpenavfall og ammunisjon blitt dumpet i Mjøsa. På 200 meters dyp ligger et kollekt av beholdere som er i ferd med å smuldre og lekke dervannssopptak. Samtidig fortsetter Nammo å skyte granater ut i drikkevannskilden til 100 000 mennesker.

ver plasket ned i drikkevannskilden til 100 000 mennesker.

Oppløses som "corn flakes"

Ammunisjonsfabrikken har også kastet store mengder ammunisjonsavfall i innsjøen. I perioden fra 1932 til 1972 ble betydelige mengder dumpet mellom Mengshoel og Gjøvik. Nå viser undervannssopptak fra deponiet at beholderne med ammunisjon er i ferd med å smuldre opp. Det til tross for at en rapport som Forsvaret har fått laget hevder at beholderne skal holde i flere hundre år.

— De går i oppløsning som "corn flakes", sier Harald Ramfjord, som ble engasjert av potetfabrikken på Gjøvik for å undersøke sjøbunnen i forbindelse med en ny vannledning til fabrikken.

Drikkevann og næringsmidler

I nærheten av skytefeltet og deponiet hentes drikkevann til lokalbefolkningen og til produksjon av flere næringsmidler. Selv om prøver av drikkevannet og undersøkelser både av deponiet og skytefeltet viser tilfredsstillende resultater, slår ikke alle seg til ro med det. Ramfjord mener at det er svært mye som ikke kommer frem i rapportene.

— Det ligger enorme mengder farlig avfall der. Jeg kan ikke fatte og begripe at man kan hente drikkevann fra Mjøsa og samtidig ha så store mengder ammunisjonsavfall der. At Nammo Raufoss fortsatt får lov til å bruke Mjøsa som prøveskytefelt viser hvilken holdning den norske stat har til saken, sier Ramfjord.

er i drikkevann

munisjon havnet i
ossalt deponi med
opp, ifølge nye un-
ammo Raufoss å skyte
000 mennesker.

Holder informasjon tilbake

Hvilke stoffer og hvilke mengder som tilføres Mjøsa fra ammunisjonen er det imidlertid ikke så lett å komme til bunns i. Arkivet som viser hva deponiet inneholder har blitt borte, ifølge Nammo Raufoss. Nøyaktig hva som skytes ut over skytefeltet har det ikke lyktes Miljøjournalen å få Nammo Raufoss til å svare på. Naturvernforbundet har etterspurt denne informasjonen i flere år, men verken ammunisjonsfabrikken, Statens forurensningstilsyn (SFT) eller Miljøverndepartementet har gitt noe utfyllende svar.

— Svar på disse spørsmålene er tidligere gitt til SFT og er grundig behandlet i utslippstillatelsen for Nammo Raufoss, svarer Sissel Solum, visepresident for kommu-

nikasjon i Nammo Raufoss til Miljøjournalen.

Utslippstillatelse uten grenser

Men utslippstillatelsen gir ingen slik oversikt. Der står det at bedriften har anslått årlig nedfall i Mjøsa til 120 kilo stål og 12 kilo aluminium. Det står også at prosjektilene kan inneholde små mengder av andre metaller og plast. I et av vedleggene står det at ammunisjonen ikke inneholder eksplosiver når den faller i Mjøsa, fordi den stort sett eksploderer i lufta. Det nærmeste vi kommer en oversikt over stoffene er følgende setning:

— Prosjektiler inneholder større eller mindre mengder av følgende metaller: jern, aluminium, krom, nikkel, sink, kobber, bari-um og strontium.

Vannprøver som Norsk institutt for vannforskning tok i nedslagsfeltet for Fjellhaug i 2002 og 2003 viser at drikkevannskilden var moderat forurensset av tungmetallene kobber og nikkel. Konsentrasjonene var likevel lavere enn kravene i drikkevannsforskriften. Det samme gjelder innholdet av jern, mangan, aluminium og arsen. Vannmassene var ubetydelig forurensset av kadmium, krom, kvikksølv, bly og sink. Utslippstillatelsen setter imidlertid ingen grense for hvor store mengder av disse tungmetallene bedriften får lov til å tilføre Mjøsa.

70 farlige stoffer

— Jeg tror det kan være farlige stoffer i ammunisjonen som Nammo Raufoss ikke opplyser om, og de vises ikke i vannprøvene fordi man ikke leter etter dem, sier Ramfjord.

Naturvernforbundet har laget en liste med rundt 70 stoffer som brukes i militær ammunisjon, flere av dem er svært farlige og kan ha kreftfremkallende virkninger, selv i små konsentrasjoner.

— I California har man nå slut-

tet å bruke drikkevannskilder som skytefelt fordi flere rapporter har vist hvor miljø- og helseskadelig det er. Det er helt vanvittig at de får holde på, og at en miljøvernminister i 2007 godtar det, sier Ramfjord.

Stanser skytingen i 2009

Ifølge utslippstillatelsen kan Nammo Raufoss fortsette å fyre av granater, raketter og annen ammunisjon ut over Mjøsa i godt og vel halvannet år til.

— Vi stenger Fjellhaug så snart Regionfelt Østlandet er ferdig utbygget for våre aktiviteter. Vi har stor tro på at dette vil skje i god tid før konsesjonen for skyting fra Fjellhaug utløper 1. juni 2009, sier Solum.

I dag er det så mye PCB og kvikksølv i mjøsfisken at myndighetene fraråder folk å spise den. Nivåene av bromerte flammehemmere er også høye. Noen av kjildene til disse miljøgiftene er identifisert, men det er ikke avdekket hvor all giften kommer fra.

Tar ikke opp saken

Naturvernforbundet krever full stans i prøveskytingen og opprydding i det gamle ammunisjonsdeponiet på sjøbunnen. Miljøjournalen har bedt den nye ledelsen i Miljøverndepartementet om en kommentar, men statssekretær Heidi Sørensen hadde ikke tid til å svare. Fra hennes departement fikk vi imidlertid vite at de anser forholdene rundt deponiet og skytefeltet som tilfredsstillende, så lenge Nammo Raufoss jevnlig overvåker deponiet og at prøveskytingen opphører innen 1. juni 2009.

— Miljøverndepartementet ser på bakgrunn av SFTs oppfølging av sakene ikke grunn til å ta disse sakene opp til vurdering, svarer kommunikasjonsrådgiver Tone Hertzberg.

Clinton lover tøff klimapolitikk

Hillary Clinton, lover at USA vil stille seg i spissen for en tøff klimapolitikk, både globalt og nasjonalt, dersom hun blir USAs neste president, skriver NTB.

Clinton, som er favoritt til å bli demokratenes presidentkandidat i 2008-valget, sa at klimaproblemene utfordrer til teknologiske nyvinninger som kan gi mange millioner nye arbeidsplasser.

Clintons klimaplan går ut på å kutte USAs CO₂-utslipp med 80 prosent innen 2050, og redusere importen av olje med to tredeler innen 2030. Det vil hun få til ved redusert energiforbruk, økt satsing på alternativt drivstoff som bioetanol og ikke minst langt strengere krav til bensinforbruk i nye biler.

Svane-jeans

Nå kan du kjøpe olabukser som oppfyller kravene til miljømerket Svanen.

Det er merket Crocker som har oppfylt kravene til det nordiske miljømerket. Kravet omfatter dokumentasjon av bruk av sprøytemidler under fiberproduksjonen, kjemikaliebruk i hele produksjonsprosessen og krav til produksjonsarbeidernes arbeidsmiljø.

For å ivareta situasjonen for produksjonsarbeiderne, må leverandører som produserer svanemerkeklær og tekstiler legge fram en plan for etisk produksjon - en såkalt Code of Conduct.

Klimaendringer bekymrer

Tre av fire nordmenn bekymrer seg for at klimaendringer skal få alvorlige konsekvenser for livet på jorden, viser en ny undersøkelse, og bekymringen har økt bare det siste året.

I 2006 svarte 64 prosent at de i stor eller noen grad bekymret seg for konsekvensene av klimaendringene, skriver NTB. Nå har andelen bekymrede har økt til 76 prosent, viser undersøkelsen som er utført av Respons for forsikringselskapet TrygVesta.

Departement med vilje til miljømakt?

påtrykk

JON BJARTNES

Journalist i Miljøjournalen

Ifølge filosofen Friedrich Nietzsche er alt liv vilje til makt. Utsagnet kan i hvert fall ha mye for seg når det gjelder den delen av livet som utspiller seg i politikken. I dag anbefaler vi følgende tankeøvelse: 1. Heng Nietzsche's idé på veggen. 2. Forsøk så å se for deg hva to av landets mest ambisiøse miljøpolitikere kan klare å gjøre med et lite og avmektig departement i løpet av et år eller to.

Med ny duo på toppen har ledelsen i Miljøverndepartementet fått mangedoblet både miljøkunnskap og politisk erfaring. Både Erik Solheim og Heidi Sørensen kan miljøsakene godt og er meget ambisiøse politikere. Når så mye vilje flytter inn i departementskontorene på Akershus Festning, bør helst også makten flytte etter. Hvis ikke kan noen ganske snart komme til å gå løs på møblet.

Mange har forsøkt å gi Helen Bjørnøy skylda for to år med blass miljøetsatsing. Det er klart det er en fordel at en miljøstatsråd kan både miljøaker og rikspolitikker. Men en hvilken som helst miljøvernminister står overfor en utfordring som er strukturell: Sammenlignet med resten av statsapparatet er Miljøverndepartementet bittelite. Det har nesten ingen penger, og det har ikke mer makt over sine egne resultatområder enn det den til enhver tid sittende regjeringsledelsen er interessert i å spandere.

De fleste og største miljøsakene vinnes og tapes på de andre departementenes ansvarsområder. Dette vet både Solheim og Sørensen utmerket godt. Spørsmålet nå blir hva de vil finne på for å lykkes likevel.

I navnet har Miljøverndepartementet ansvaret for flere viktige dokumenter som angir regjeringens samlede politikk. Det gjelder for eksempel stortingsmeldingen om klimapolitikken, som skal håndteres i vinter. Det gjelder også de samlede forvaltningsplanene for store havområder, hvor vi har sett en plan for Barentshavet, og hvor den neste - for Norskehavet - nå er underveis.

Hittil i denne stortingsperioden har slike produkter sett ut som om de har vært skrevet av diverse andre departementer. For sikkerhets skyld har de dessuten blitt lagt fram av statsministeren personlig. Miljøverndepartementet har ikke blitt tildelt redskaper for overordnet styring. Det er grunn til å tro at Solheim & Sørensen vil forsøke å endre på dette. Men hvordan?

Kanskje kan de begynne med å ta LO-leder Roar Flåthen på ordet? I et ferskt intervju med Natur & miljø "forventer" han at denne regjeringen kommer med en handlingsplan på klima- og energiområdet som tar opp i seg både korte, mellomlange og lange tidsperspektiver. Det skulle bety en grundig oppstramming av nåværende styringsinstrumenter, som den stortingsmeldingen om klima som skal behandles i høst. Der skal nemlig de langsiktige spørsmålene vurderes sånn litt etter hvert. Kanskje neste klimamelding fra Miljøverndepartementet kan skaffe oss en grønn langtidspan for Norge - med hilsen fra Solheim & Sørensen?

LO vil ha ny klimaplan

Nytt og grønnere LO sier nei til store vannkraftutbygginger, ja til rushtidsavgifter og vindmøller til havs. LO-leder Roar Flåthen sier han forventer en forpliktende langtidspan i klimapolitikken.

TEKST: JON BJARTNES
jb@naturvern.no

1. november la LO fram sin nye klimastrategiske plan. Den inneholder en lang rekke klimapolitiske forslag som er mer radikale enn gjeldende norsk politikk. LO vil ha mer penger til vindkraft og bioenergi, mer samordnet satsing på miljøteknologi, mer tog og mindre bil, særlig rundt byene, og mer norske penger til klimatilak i andre land. Samtidig sier LO farvel til presset for store norske vannkraftutbygginger - men vil ha økt satsing på småkraftverk.

— Tenk langsiktig

I et lengre intervju med Naturvernforbundets medlemsblad Natur & miljø etterlyser LO-leder Roar Flåthen en mye mer langsiktig tilnærming til klimapolitikken.

— Vi gjør en del ting her i landet som vi helst ikke burde gjort, og som er resultater av at vi ikke har gjort nok før. Det er ikke tatt en eneste langsiktig beslutning om energi i Norge på flere tiår, sier Flåthen til Natur & miljø.

LO-lederen mener mangelen på langsiktig tenkning og framsynhet er grunnen til manglende satsing både på energiområdet og når det gjelder kollektivtransport.

— Nå er tendensen at vi hele

tiden jobber for å løse morgendagens problemer. Da klarer vi ikke å få fram de løsningene som krever tålmodig jobbing over mange år - som for eksempel når det gjelder å bygge ny infrastruktur, slik vi må for å utnytte vannbåren varme, sier Flåthen.

Han mener det mangler en konsekvent tenkning som klarer å kombinere tiltak på kort, mellomlang og lang sikt.

— Vi forventer at denne regjeringen kommer med en handlingsplan på klima- og energiområdet som tar opp i seg alle disse tre tidsperspektivene, sier Flåthen til Natur & miljø.

Støtte fra Haltbrekken

Naturvernforbundets leder Lars Haltbrekken støtter ideen om en forpliktende langtidspan i klimapolitikken.

— Tidsperspektivet på de eksisterende langtidspanene i norsk politikk er stort sett fire år. Det holder åpenbart ikke. Det er helt klart behov for en langsiktig plan for hvordan Norge skal bli utslippsfritt innen 2050, sier Haltbrekken, som stort sett er godt fornøyd med LOs nye klimastrategi.

Les hele intervjuet med LO-leder Roar Flåthen i Natur & miljø nr. 4 2007.

LO-leader Roar Flåthen
(Foto: Martin Ødegaard)

Sharm El Sheikh, Egypt:
Korallrev over hele verden er truet av mas-
seturisme og global oppvarming. Miljøjour-
nalen har vært i Sharm El Sheikh og sett hva
som skjer med Rødehavets vakre korallrev.

Turisme ødelegger havets regnskog

Rødehavet er kjent som et av verdens
beste steder å dykke. (Foto: Dejan Sar-
man/Istockphoto)

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

Langs kysten av Sinai-halvøya ligger et av verdens mest artsrike og vakreste korallrev. Mer enn tusen fiskeslag og over 170 ulike korallarter lever her. Kilometer på kilometer med koraller, fisker og organismer i former og farger du ikke vil tro er mulige om du ikke ser dem.

Hver morgen forlater flere titalls båter havnene i Sharm El Sheikh, fullstappet med turister, på vei mot revene. Enda flere tar seg ut til dem fra strendene og de mange bryggene som stikker ut fra hotellene.

Turistene plukker koraller

Slitasje og plukking av koraller er blitt et stort problem i Sharm El Sheikh.

Selv om de fleste tar hensyn, er det mange som river løs biter med koraller. Korallene vokser svært langsomt. For noen arter tar det hundre år å vokse en centimeter. Kanskje uten å vite hva de gjør, fjerner enkelte turister biter som det i de verste tilfellene vil ta opptil flere tusen år å erstatte. Ved hotellet vårt fant vi en rekke flere centimeter lange korallbiter henslenkt.

— Vi har et stort problem med turister, forteller Walter Degiampietro, som jobber som instruktør på dykkersenteret ved hotell Ritz-Carlton. Han er bekymret for revnes fremtid.

— Før kom det bare dykkere hit. Nå kommer det 100 000 turister hver uke, mange av dem barnefamilier, og mengden øker fortsatt, sier Degiampietro.

Ras Mohammed

Vi tar en båt ut for å komme oss til de flotteste områdene. Båten stevner ut fra Na'ama Bay sammen et knippe andre båter. Vi er på vei til Ras Mohammed, Egypts første nasjonalpark, som ble vernet på begynnelsen av åttitallet. Den ligger helt på spissen av Sinai, der vannet fra Aqaba-bukten og Suez-bukten møtes og forenes i Rødehavet. Dykkere har klassifisert Ras Mohammed blant verdens ti vakreste soner å dykke i. Selv om korallrevene her er vernet, hindrer ikke det at hundrevis av turister fraktes inn i området hver dag.

— Vi forteller at det er forbudt å plukke koraller, men ikke alle får det med seg. Noen plukker selv om de vet at det er forbudt, hevder vår egyptiske guide.

Fiskenes hjem og skjulested

Korallene er revets byggesteiner. Det er ulike organismer som tar opp i seg kalsiumkarbonat og bygger lag på lag i alle mulige formasjoner og farger. Det finnes i alt 6500 arter. Gjennom millioner av år har de bygget store rev en rekke steder i verden, og det finnes også noen kaldtvannsrev utenfor våre kyster. Koraller vokser sjelden dypere enn 100 meter, og mange steder ligger de lett tilgjengelig nær land, helt oppunder overflaten. De fungerer som hjem, oppvekstområde og gjemmested for fisker, bunndyr, sjøplanter og tusenvis av organismer. Uten dem ville et enormt antall arter forsvinne. Og det er nettopp det forskere nå frykter skal skje.

Bleking og forsuring

For det er ikke bare slitasjen fra turistene som truer korallene. Global oppvarming utgjør en langt større og farligere trussel mot artsmangfoldet i revene, ifølge FNs klimapanelers nye rapporter. De siste ti årene er det registrert flere tilfeller av massedød av koraller. Det er et forvarsel på hva vi har i vente. Når temperaturen i havet stiger til over tretti grader, blekes korallene og dør. I tillegg bidrar

de menneskeskapte utslippene av CO₂ til å gjøre havet surere. Fortsetter denne forsureningen av havet, kan det få katastrofale følger for koraller, skjell og krepsdyr. Det sure vannet vil etse i stykker korallenes beskyttende kalkstruktur. Allerede innen 2065 kan alle koraller være forsvunnet, hvis utslippene av klimagasser ikke reduseres dramatisk. Det vil ikke bare ramme korallene, men også fisker, skalldyr, plankton, sjøplanter og andre organismer som lever i revene.

Koraller i fare

Forskere advarer nå Mauritius mot å realisere planene om å lokke opptil to millioner turister til øya årlig. Snorkling, dykking, avfall fra hoteller og vannskikjøring har allerede en svært negativ påvirkning på revene.

På Green Island utenfor Taiwan har forurensning fra turismen blitt en trussel. Det finnes ikke noe kloakk- eller søppelsystem, alt havner rett ut i sjøen. Resultatet er at korallene skades og skilpadder og haier som tidligere var vanlige er et stadig sjeldnere syn.

Kapers-krangel i Kirgisistan

Almati:

I Kirgisistan har ukontrollert høsting av vill kapers ført til krangel mellom miljøvernere og kapers-eksportører. Biologer frykter for bestanden.

TEKST: JON BJARTNES
jb@naturvern.no

Blomsterknoppene fra kapers-plan-ten legges i saltlake eller eddik og brukes i matlaging, blant annet i visse middelhavsretter som pizza og pastasaus. For noen år siden oppdaget tyrkiske forretningsfolk høstbare forekomster av kapers i sørlige deler av det sentralasiatiske landet Kirgisistan. Nå eksporterer landet trolig så mye som 30.000 - 40.000 tonn vill kapers hvert år. Men virksomheten har voksende økologiske konsekvenser, ifølge kirgisiske biologer og miljøvernere.

— Får ikke blomstre

Kapers-plantene har aldri hatt noen betydning i det lokale kjøkkennet, forteller den engelskspråklige

avisen The Times of Central Asia, som gis ut i den kirgisiske hovedstaden Bishkek. Derimot har de betydning i økologien: Kapers vokser på lave, robuste busker i tørre områder. Lokale biologer forklarer at buskene bidrar til å holde jordsmonnet fuktig og forhindre erosjon.

Rahman Kasymov er overinspektør i det regionale miljøtilsynet i Jalalabad-regionen. Ifølge Kasymov fører uregulert høsting nå til at kapers-plantene dør.

— Folk plukker knoppene og hindrer dermed planten i å blomstre og sette frukt, sier Kasymov.

— Ingen kontroll

Den offisielle statistikken over kapers-eksporten fra Jalalabad-regionen viser en nedgang på 42 pro-

sent fra 2005 til 2006. Forklaringen er nedgang i bestanden, sier lokale miljøvernere.

Biologen Zikriyo Sarimsakov mener faren for overhøsting er svært reell.

— Hvis plukkerne tar 40-50 prosent av knoppene er det ikke farlig for planten, men plukker man mer enn det kan hele planten dø. Og vanligvis tar plukkerne med seg en langt større andel av blomsterknoppene, fordi det ikke er noen kontroll av prosessen, sier Sarimsakov.

Kilopris: Inntil en dollar

Flesteparten av de flere tusen kapers-plukkerne er kvinner og barn. De får betalt inntil en dollar per kilo de leverer. Hver knopp veier lite. En god plukker kan kanskje

klare å plukke tre – fem kilo per dag. Akyl, en 13-årig skoleelev, forteller til The Times of Central Asia at han tjente 230 dollar sist sommersesong. Plukkernes inntekt er bare en brøkdel av kapersens utsalgspris i vesten, men alt er relativt: Akyl forteller at han kan tjene like mye på sin sommerjobb, som moren hans tjener i løpet av et helt år som vaskehjelp.

Anklager om korrupsjon

Miljøvernere ønsker seg et system med lisenser for kapers-plukking, en ordning som fantes tidligere. Systemet innebar også en tvungen miljøskatt for kapers-firmaene, penger som blant annet finansierte inspektører som kontrollerte plukkingen.

I dag er det verken lisensplikt eller miljøskatt. Tilhengere av lisens sier at manglende kontroll med mengdene som plukkes gjør at skatte- og tollmyndighetene kan fristes til å nedjustere eksport-tallene i bytte mot bestikkelser. En representant for lokale tollmyndigheter tar avstand fra påstandene om korrupsjon, og mener det er miljøvernere som har økonomiske motiver:

— Disse miljøvernere er interessert i pengene de pleide å få fra plukkerne. Nå prøver de å hindre folk i å plukke knopper som ellers ville gå til spille, sier Abdilaziz Kayupov, leder for de lokale tollmyndighetene.

Blomsterknoppene fra ville kapers-planter eksporteres fra Kirgisistan til Tyrkia og Vest-Europa. Miljøvernere frykter overhøsting og økologiske konsekvenser. Foto: Istockphoto.com.

Europas ulvebestand øker

På vei mot Danmark?

Ulvebestanden i Europa er i vekst, og nå kan nabolandet i sør igjen få besøk av ulven, 200 år etter at den ble utryddet.

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

I april ble en ulv kjørt ned bare tyve mil fra Danmarks sydlige grense. Det har ført til en diskusjon om ulven er på vei tilbake til Danmark. I likhet med mange andre land i Europa, ble de danske ulvene utryddet. Den siste frittlevende ulven i Danmark ble skutt for nesten 200 år siden, skriver det danske bladet Natur og Miljø. Hvordan vil danskene ta imot ulven nå, om den kommer tilbake?

Ulvene kommer nærmere

Natur og Miljø skriver at ulven helt sikkert kommer nærmere, men kanskje ikke så langt som til Danmark. Ynglende ulv har blitt sett i tyske delstater hvor man trodde den var utryddet.

Ulvebestanden i Europa er i vekst, og områder som ikke har sett ulv siden 60-tallet, får nå på

nytt besøk.

Scott Brainerd i Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) sier at man generelt kan si at bestanden i Europa er på vei oppover. En rapport fra NINA viser at ulven er i vekst i Spania og Nord-Italia. Rovdyrene har også begynt å kolonisere Sveits, Frankrike og Tyskland.

— Man har minst oversikt over bestandstrender i landene med relativt store ulvebestander, mens man har god kontroll der ulven er sjelden, sier Brainerd.

Flest i Russland

Natur og Miljø skriver at siden 60-tallet har EUs naturbeskyttelsesdirektiv bidratt til at bestanden har kunnet vokse. Forskere har kommet til at det finnes rundt 20 000 ulver i Europa. Halvparten av disse holder til i Russland. Direktivet krever at alle land hvor det tidligere har levd ulv skal ta

stilling til om det er ønskelig å gjeninnføre arten.

Den siste ulvetellingen til Direktoratet for naturforvaltning kom fram til at det var mellom 120 og 150 ulver i Skandinavia. Cirka 20 holder til i Norge.

Kommer tilbake

Ulvebestanden ser ut til å være stabil eller økende de fleste steder, men ikke i alle landene som inngår i Bern-konvensjonen. At mennesker ikke aksepterer ulvens tilstedeværelse ser ut til å være det største problemet i mange land, spesielt i områder hvor ulven kommer tilbake etter å ha vært fraværende i mange år.

Danske biologer Natur og Miljø har snakket med konkluderer med at det neppe er plass til en ulvebestand i Danmark. Det største problemet er landets størrelse og mangelen på villmark, selv om klima og tilgangen på mat gjør det

Det er nå cirka 20 000 ulver i Europa. (Foto: Cay-Uwe Kulzer/Istockphoto)

mulig for ulv å leve der. En ulveflokk bør ha et uforstyrret naturområde på rundt 1000 kvadratkilometer, noe som ikke finnes i Danmark. Men at det kan komme en og annen ulv streifende over grensen til Danmark ser ikke forskerne bort fra.

Vi som jobber på jernbanen er stolte fordi vi også gjør en innsats for et bedre miljø.

NOFO

Norsk Oljevernforening
For Operatørselskap
www.nofo.no

Miljøpris til Albertslund

Albertslund kommune i Danmark fikk Nordisk råds natur- og miljøpris for 2007.

Temaet for årets pris var den miljømessig bærekraftige byen. Allerede i 1998 satte kommunen opp et mål for å minske utslippene av CO₂. Innen 2010 skulle utslippene ha minket med 50 prosent og innen 2050 med 80 prosent, sammenlignet med 1986-nivået. Hittil har kommunen lyktes med å senke utslippene av CO₂ med 46 prosent, svoveldioksid med 93 prosent og nitrogenoksid med 82 prosent, skriver Nordisk Råd i en pressemelding.

Raske kutt kan øke oppvarmingen

For hurtige kutt i CO₂-utslippene kan føre til at økningen i den globale oppvarmingen kan bli fordoblet i løpet av 20 år. Det er klimaforskeren og miljøforkjemperen James Lovelock som la fram den nye teorien under et foredrag i England, skriver Adressavisen.

Årsaken er at CO₂ og andre klimagasser som slippes ut i atmosfæren danner aerosoler. Dette er partikler eller dråper som svever i lufta og som har en avkjøleende effekt på den globale oppvarmingen.

Mengden aerosoler vil minke når CO₂-utslippene blir redusert, og dermed vil deler av den avkjøleende effekten forsvinne, og den globale temperaturen øker tross reduserte klimagassutslipp.

Bildearkiv på nett

Norsk Polarinstitutt sitt bildearkiv er nå tilgjengelig på internett. I bildebasen deres er det over 17.000 bilder. Noen er tatt helt tilbake i 1872.

Fotografiene finnes i ulike kategorier, som moderne forskning, kartlegging, bebyggelse, natur, dyr og planter. Norsk Polarinstitutt har mye feltbasert virksomhet på Svalbard, i havet utenfor øygruppen og i Antarktis.

Vi tar imot over 13 000 m³ varer til Oslo og omegn hver dag

...helt uten bileksos

Sjøfrakt er en energieffektiv transportform som gir mindre utslipp enn de fleste andre transportformer. På en vanlig dag håndteres rundt 400 containere i Oslo havn. Dette tilsvarer mer enn 200 trailere på veien. Oslo havn er ikke bare Norges største og viktigste importhavn for forbruksvarer. Vi representerer også en renere vei til hovedstaden.

Oslo Havn. En renere vei til hovedstaden.

60-70 prosent av avskogingen i Amazonas skyldes kvegdrift og dyrking av soya i småskala jordbruk. (Foto: Istockphoto)

TEKST: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

I 2004 ble 27 000 kvadratkilometer regnskog hugget ulovlig i Brasil. Tre år senere har president Lulas regjering redusert avskogingen til 9500 kvadratkilometer. Målet er full stans i den illegale hogsten, og miljøvernminister Silva mener målet er innen rekkevidde.

— Avskogingen fortsetter, men dette er en god begynnelse. Vi har laget et program for bekjempelse av den ulovlige hogsten, involvert flere departementer og går nå systematisk til verks, sier Silva.

2 milliarder i bøter

I fjor gikk myndighetene til ak-

Brasils miljøvernminister Marina Silva. (Foto: Tor Bjarne Christensen)

Sikkerhet og Miljø er vår Verden

Konseptet med én pumpe i hver lastetank har hatt stor betydning både for konstruksjon av moderne tankskip og måten de blir operert på. Med FRAMO pumpesystemer oppnåes:

- Full segregering av alle lastetanker
- Alle lasteførende rør lokalisert på dekk. Ingen rør eller ventiler inne i tankene
- Hurtig og effektiv tømning av lastetankene gir minimalt med lasteresester og redusert sløpmengde

Frank Mohn AS

P.O. Box 98 Slåtthaug, N-5851 Bergen, Norway
Telefon +47 55 99 90 00 Fax +47 55 99 93 60
E-mail: marine@framo.no

Bremser avskogingen i Amazonas

Avskogingen av Brasils regnskoger er redusert med 65 prosent på tre år, noe som har redusert landets utslipp med en halv milliard tonn CO₂, fortalte en stolt miljøvernminister Marina Silva under sitt besøk i Oslo nylig.

sjon på 66 000 eiendommer for å stanse folk i å ta seg til rette på regnskogens bekostning. En lang rekke eiendommer ble inndratt, og 1500 bedrifter ble avviklet. 650 personer ble satt i fengsel, og 2 milliarder dollar ble gitt i bøter for avskogning. Regjeringen bruker nå satellittovervåkning for å holde Amazonas under oppsikt. Skogen overvåkes i sanntid, slik at man raskt kan avdekke ulovlig virksomhet og gå til aksjon.

— Jeg er ikke i tvil om at det er mulig å utvikle miljøvennlige styresett, men skal man greie det må man ha god kontroll, deltagelse fra alle deler av samfunnet og innføre bærekraftige systemer på alle nivåer. Jeg tror på utopiene. Vi kan ikke karbonisere Brasils økonomi. Den skal være grønn, sier Silva.

Reduksjonen i avskogingen har alene har bidratt til at en halv milliard tonn CO₂ fra Brasils utslipp er blitt bundet opp i skogen. Det tilsvarer om lag Norges samlede klimagassutslipp de siste ti årene. Silva tar til orde for å styrke kampen mot avskogingen som et middel mot den globale opp-

varmingen, men understreker at dette må komme i tillegg til reduksjoner i utslippene. På spørsmålet om Brasil burde vært innlemmet Kyoto-avtalen, svarer hun unnvikende, men presiserer:

— At Brasil ikke er med i Kyoto, betyr ikke at vi ikke tar ansvar.

I sitt møte med miljøvernminister Erik Solheim, ba Silva Norge om støtte til kampen mot avskogingen. Hun fikk med seg 130 millioner og en forsikring om at Norge vurderer å øke beløpet. Det er på langt nær nok, ifølge miljøbevegelsen.

Ber om seks milliarder

— Å stanse rasingen av verdens regnskoger er både det mest kostnadseffektive globale klimatilsket på kort sikt og samtidig et av de generelt sett beste miljøtiltakene som finnes. Det er den billigste måten å kutte klimagassutslipp på, det redder store deler av jordas biologiske mangfold, det er et effektivt tiltak for klimatilpasning og i tillegg er det viktig for å bekjempe fattigdom, skriver

Lars Løvold, leder i Regnskogsfondet, og Naturvernforbundets leder Lars Haltbrekken i et felles utspill.

Anslag viser at det vil koste cirka 60 milliarder kroner årlig å stanse avskogingen. De to organisasjonene mener Norge bør bevilge 6 milliarder til formålet. Tidligere miljøvernminister Børge Brende fra Høyre støtter innspillet fra Regnskogsfondet og Naturvernforbundet, men vil dele regningen med Sverige og Danmark.

— Vi kan ikke oppholde den brasilianske ministeren med tomt prat. De skandinaviske landene må ta 10 prosent av regningen, sier Brende ifølge Bergens Tidende. Det er anslått at det vil koste rundt 60 milliarder kroner årlig å stanse avskogingen.

20 prosent fra avskoging

Nye målinger viser at den globale oppvarmingen skjer raskere enn hva FNs klimapanel har antydnet. Om lag 20 prosent av de globale klimagassutslippene kommer fra avskoging, 7,6 milliarder tonn CO₂ ifølge World Resources Institute, og nesten alt dette er fra

regnskogsland i Sør. I store utslippsland som Brasil og Indonesia står avskoging for ca 75 prosent av deres totale klimagassutslipp. Skal man bidra til en vesentlig reduksjon i klimagassutslippene fra fattige land, er det derfor avgjørende at man gjennomfører tiltak for å stanse avskoging.

— Moralsk ansvar

— Norges rikdom er bygget på forbruk og salg av petroleumsressurser, den største kilden til klimagassutslipp globalt. Det er helt nødvendig at Norge foretar store utslippskutt her hjemme, men samtidig har vi et moralsk ansvar for å ta en stor del av regningen for utslippskutt i fattige land. Denne klimaregningen må ikke betales av bistandsmidler, men komme i tillegg til Norges offisielle bistand (ODA), skriver Løvold og Haltbrekken.

NORSK TIPPING
norsk-tipping.no

Flere varer fra lenger

Klimabelastningen fra nordmenns forbruk øker stadig. Vi importerer mer, og varene reiser lenger. Norges vareimport har økt med omtrent 75 prosent de siste seks årene, samtidig som importen fra Kina er nesten femdoblet.

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

Ta av deg genseren og se på merkelappen. Eller sjekk skoene dine. Hvilket land er de lagd i? Made in China? Det er i alle fall gan-

ske sannsynlig at du har noe på deg som har reist den lange veien derifra. Tall fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) viser at varer som er transportert rundt halve jorda har økt veldig de siste årene. Særlig gjelder dette billige ferdigvarer fra Kina. For eksempel kom det 7,4 millioner par sko fra Kina til Norge allerede i 2004. Og det er klær Norge importerer desidert mest av fra Kina. I 2005 kom godt og vel en tredjedel av all klesimport til Norge fra Kina, skriver Dagsavisen.

Forbi Danmark

I august i år gikk Kina forbi Danmark og var for første gang Norges tredje viktigste importland.

– Det er vanskelig å peke på historiske paralleller til Kinas inntre-

Mekkonen Germiso, Framtiden i Våre Hender (Foto: Martin Ødegaard)

den i verdensøkonomien. Integrasjonen er en engangsbegivenhet større enn de fleste, uttalte seniorforsker Arne Melchior ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt til Aftenposten

Dermed har Kina kun Sverige og Tyskland foran seg på lista over land som Norge importerer mest varer fra. Men det er lite trolig at Kina rykker ytterligere oppover på lista. I august var vareimporten fra disse to landene dobbelt så høy som den fra Kina. Men man skal ikke lenger enn tre år tilbake før var Kina Norges femte største leverandør av tradisjonelle varer. Målt i verdi var også Danmark og Storbritannia foran Kina, i følge SSB.

Økt import

Det er fremdeles skip som står for mesteparten av importen inn

til Norge, og dette har ikke forandret seg særlig de siste årene. Utenlandske skip transporterer rundt halvparten av alle varer inn i landet, mens norske skip bringer nest flest varer hit til landet. Andelen av godstrafikken som kommer med veitransport står for omkring en femtedel av all import, mens jernbanen ikke står for mer enn tre prosent av importmengden inn i Norge.

Mer skip og bane

Framtiden i Våre Hender ønsker en langt større satsing på jernbane og skipstrafikk. Forskningsleder Mekkonen Germiso sier at det viktigste er å få ned energibruken i transportnæringen,

— Vi ønsker at mer av persontrafikken skal over på skinner, og det samme med godstrafikken. Her ønsker vi mer gods over på

raktes nger

Containerskip. (Foto: Rafael Ramirez/
Istockphoto)

skip og jernbane.

Han sier at det også er viktig å få ned transportvolumet og reiseavstanden, og ønsker mer gods over på skip og mer energieffektive transportmidler som kan drives av fornybar energi.

— Når det gjelder veitransport har vi mest tro på elbilen som den mest miljøvennlige løsningen, sier han.

Finnes miljøtiltak

Terje Berntsen ved Cicero – senter for klimaforskning mener at det største problemet er at utslipp ikke har noen kostnad for klimaet, annet enn for drivstoff, og at internasjonal transport er en uregulert næring når det gjelder klimautslipp.

— Et miljøtiltak kan være at transport kan avgiftlegges på samme måte som med andre utslipp,

mens andre tiltak går på tekniske løsninger, sier han, og peker på at tekniske løsninger finnes.

— Blant annet ved å optimalisere drivstofforbruket i skip, kan man få til innsparinger i drivstoffet på opp mot 30 prosent, sier han.

Storbritannia størst

Olje og naturgass er de varene som utgjør størst andel av eksportinntekten. På andre plass er produkter fra metallindustrien. Størstedelen av Norges eksport av varer i 2006 gikk til EU/EØS land, og Storbritannia er landet som mottar mest varer fra Norge.

Norge selger for tiden sine varer dyrt og importerer billig, først og fremst fra Kina og andre land i Asia, og importerte forbruksvarer blir billigere for hvert år. Og mens Norge stadig importerer mer varer fra Asia, var det vel to prosent av Norges eksport av tradisjonelle varer i 2004 som gikk til Kina.

Tjue år tilbake

Når det gjelder handelen mellom Europa og Kina, kan den raske veksten i handelen spores tilbake til begynnelsen av 1980-tallet. I 1980 var Kina nummer 25 på EU15-landenes liste over eksportmarkeder og nummer 22 på listen over importland. I 1990 hadde Kina klatret til fjortendeplass for eksport og sjetteplass

I 2005 kom en tredel av klesimporten til Norge fra Kina. (Foto: Simon Smith/
Istockphoto)

for import. I 1999 hadde Kina blitt EU25-landenes sjette største eksportmarked, og det fjerde største importlandet. Fire år senere hadde Kina blitt det tredje

største eksportmarked, kun slått av USA og Sveits, og det største importlandet etter USA for EU, skriver SSB

Godstog er en svært miljøvennlig måte å transportere varer på. (Foto: Darrell Young/Istockphoto)

kalender

12.-13. november

Vassdragsseminar

Sted: Direktoratet for Naturforvaltning, Tungasletta 2, Trondheim.

Arr: NVE og DN

13.-22. november

Kurs i miljøvennlig oppussing

Sted: Hele landet, fra Bodø til Stavanger

Arr: Grønn Hverdag, Byggmakker og Miljømerking

14. november

Miljø i byggeprosessen

Sted: Thon Hotell Arena, Lillestrøm

19. november

Åpent seminar om forebyggende tiltak i saueneieringen og bjørneforvaltning.

Sted: Fylkeshuset i Hamar

Arr: Norges Naturvernforbund

19. november

Halvdagsseminar om hovedrapporten fra FNs klimapanel

Sted: Hotel Bristol

Arr: SFT, Cicero – Senter for klimaforskning, Bjerknessenteret for klimaforskning

22. november

Klima sett fra sør. Klimatiltak og utvikling: Hva virker og hvem betaler?

Sted: Grensen 9

Arr: WWF, Regnskogfondet, Norges Naturvernforbund, Framtiden i våre hender, Utviklingsfondet, Miljøagentene og Spire

28. november

CIENS-dagen. Hvordan forskningen kan bidra til en kunnskapsbasert klimapolitikk.

Sted: Auditorium Forum, CIENS, Forskningsparken Oslo
Arr: CIENS

EU og Norge vil ha fly med i Kyoto II

Internasjonal skips- og lufttrafikk er den raskest økende kilden til utslipp av klimagasser. Norge jobber nå sammen med EU for å inkludere internasjonal transport i den reviderte Kyoto-avtalen, som skal diskuteres på Bali før jul.

TEKST: JON BJARTNES
jb@naturvern.no

Internasjonal fly- og skipstrafikk er ikke regulert i Kyoto-avtalen. Globalt utgjør klimagassutslippene fra fly og skip rundt fem prosent av de totale utslippene, og ingen sektor vokser raskere. I EU ble CO₂-utslippene fra flytrafikk fordoblet mellom 1990 og 2005, mens utslippene fra skipstrafikk økte med 50 prosent.

— Må inn i Kyoto II

Tidligere i høst var disse utslip-

pene tema for statsminister Jens Stoltenberg, da han deltok på FNs klimatoppmøte i New York. I sin tale sa Stoltenberg at internasjonal luftfart må med i en framtidig klimaavtale.

— Luftfarten må bære kostnaden ved sine klimagassutslipp, sa Stoltenberg.

For å styrke sjansene for å få fly- og skipstrafikk inn i Kyoto II, var Norge nylig vertskap for en internasjonal workshop om utslippene fra disse sektorene. Workshop'en - som Norge arrangerte sammen

med European Environmental Agency (EEA) - samlet 100 klimaeksperter og forhandlere fra ulike land. Hensikten var å identifisere eventuelle tekniske grunner til at luft- og skipstrafikk ikke skulle kunne inkluderes i en revidert, global klimaavtale. I følge EEAs møtereferat fant workshop-deltakerne "ingen slike hindringer som ikke kan løses".

Europeiske fly inn i kvotehandel

EU har tidligere bekjentgjort at europeisk luftfart skal inn i EUs system for handel med utslippskvoter innen 2011. Reglene skal også gjelde den delen av EU-luftfarten som går landene imellom, og vil også omfatte Norge, som nylig har innlemmet EUs kvotedirektiv i EØS-avtalen.

Initiativet er ønsket varmt velkommen av europeiske miljøorganisasjoner som Friends of the Earth og WWF, men de samme organisasjonene har kommet med kraftig kritikk mot det konkrete innholdet.

Men hva med skip?

Norske myndigheter har erklært sin politikk at ikke bare internasjonal luftfart, men også skipstrafikken, må inn i en revidert Kyoto-avtale. Da Miljøjournalen gikk i trykken var det ennå ikke klart om også EU vil arbeide for dette målet under Bali-konferansen, som finner sted i begynnelsen av desember.

Norske myndigheter arbeider sammen med EU for at internasjonal luftfart skal omfattes av den neste internasjonale klimaavtalen, "Kyoto II".
(Foto: Photos.com)

LO vil lære av tyskerne, og ønsker satellittbasert vegprising også i Norge. Foto: Toll Collect.

LO ønsker vegprising per GPS

I Tyskland overvåkes motorveger per satellitt, og store lastebiler må betale avgift ut fra faktisk kjørelengde. Nå vil LO ha satellitt-basert vegprising også i Norge.

TEKST: JON BJARTNES
j.b@naturvern.no

Det bør innføres GPS-basert vegprising i Norge, skriver LO i sin nylig framlagte klimastrategi.

— Nøyaktig hvordan et slikt system bør fungere har vi ikke tatt stilling til. Men det ligger enorme muligheter for å regulere og påvirke trafikken i denne teknologien, sier Halvor Wøien i LOS næringspolitiske avdeling til Miljøjournalen.

Ti kroner ekstra per mil

Etter mange års politiske og tekniske forberedelser tok Tyskland i bruk et nytt, satellittbasert system for vegprising i 2005. Kjøretøyer over 12 tonn må ut med en avgift på mellom 80 øre og 1,25 kroner per kilometer for å kjøre på bestemte motorveger. Størrelsen på avgiften varierer: Kjøretøyene plasseres i ulike avgiftsklasser avhengig av antall akslinger og beregnede utslipp. I alle avgiftspliktige biler må det monteres en egen innretning, en såkalt On Board Unit. Denne kommu-

niserer så med en satellitt, hvorpå kjørelengden på de avgiftsbelagte vegstrekningene blir registrert og regninga kommer i posten - omtrent som for det norske AutoPass-systemet. Forskjellen er altså at et system som det norske skattlegger passeringer av bestemte bomstasjoner, mens det tyske skattlegger ut fra faktisk kjørelengde på belastede vegstrekninger. Dessuten omfatter det tyske systemet ikke varebiler og personbiler.

Mindre tomkjøring

Den nye vegavgiften har skaffet tyske myndigheter årlige inntekter i størrelsesorden tre milliarder euro. Men effektene kan også måles både på veg og bane: I løpet av det første året med ordningen, sank antall kjørte kilometer med tomme lastebiler med ni prosent. Fra 2005 til 2006 økte tysk godstransport på jernbane med nesten 11 prosent, mens transporten på veg økte med drøye seks.

— Slike teknisk avanserte former for vegprising er et voksende marked i Europa. Jeg tror vi kommer til å få se mye mer av den-

ne typen ordninger i løpet av de neste 10-20 årene. En utfordring handler om europeisk integrasjon, slik at man kan få på plass systemer som gjør det teknisk enkelt å passere landegrenser. For Norges del har jo diskusjonen om vegprising hittil handlet mest om rushtidsavgifter i og rundt de store byene. Men hvis vi skal gå inn for vegprising spesielt for tunge

kjøretøyer i Norge, tyder erfaringene fra Tyskland på at et tilsvarende system kunne være relativt godt egnet også her, sier rådgiver Morten Welde i Vegdirektoratet til Miljøjournalen.

I Tyskland må kjøretøyer over 12 tonn ut med rundt en krone per kilometer de kjører på visse motorveger. Kjørelengden måles opp ved hjelp av satellitt. Foto: Toll Collect.

Snart kommer giga-trailerne

Samferdselsminister Liv Signe Navarsete åpner for prøveprosjekt med giga-trailere på norske veier.

■ TEKST: JON BJARTNES
jb@naturvern.no

Etter mange års diskusjon har Samferdselsdepartementet nå avgjort at det blir prøvekjøring med såkalte giga-linere på norske veier. Giga-linere er vogntog på opptil 25 meter og 60 tonn. Motstanderne - som Naturvernforbundet og Natur og Ungdom - har advart mot å slippe kjempevogntogene inn på det norske vegnet-

tet. Miljøvernerne frykter at ja til store vogntog vil bety mer gods på veg og mindre på sjø og bane - med påfølgende krav om flere og bredere veier, nye krabbefelt og så videre.

Avgrenset prøveordning

Den norske prøveordningen ble lansert av statssekretær Steinulf Tungesvik i Samferdselsdepartementet, under en konferanse på

Gardermoen tidligere i høst. Der varslet han at regjeringen om kort tid vil offentliggjøre hvilke norske vegstrekninger giga-linerne skal få kjøre på. Blant strekningene som kan være aktuelle er vegene fra Svinesund til Østfoldbyene, Oslo og Drammen.

Ifølge Tungesvik vil det være snakk om en prøveordning for en nærmere bestemt periode. Mens forsøket pågår skal ordningen eva-

Giga-linere - trailere på 25 meter og 60 tonn - skal slippe til på norske veier. Snart vil samferdselsminister Liv Signe Navarsete offentliggjøre hvor de skal få kjøre. Foto: Photos.com

lueres, blant annet med tanke på hvilke virkninger giga-linerne vil ha for miljø og konkurranseforhold.

Norge begynner, Tyskland slutter

Omtrent samtidig med offentliggjøringen av den norske beslutningen om å tillate giga-linere, kom beskjed om at den tyske samferdselsministeren har sagt nei til å forlenge tilsvarende prøveprosjekter i Tyskland. Studier av de tyske forsøkene tyder på at trafikk med giga-linere betyr økt belastning på bruer, dårligere tunnelsikkerhet med mer. Det tyske transportdepartementet anslår ekstrakostnadene til veginvesteringer til 4-8 milliarder euro, dersom vegnettet skal rustes opp til å tåle de store trailerne.

Mer skog vernet

Miljøverndepartementet har vedtatt å verne seks skogområder. Alle områdene faller inn under ordningen "frivillig vern av skog".

"Frivillig vern av skog" er et samarbeidsprosjekt mellom Norges Skogeierforbund og Direktoratet for naturforvaltning. Prosjektet har som formål å få til vern av skog gjennom frivillige avtaler med grunneiere.

— Vernevedtaket er et ledd i regjeringens satsing på økt skogvern. Vern av skog er et viktig tiltak i arbeidet for å nå målet om å stoppe tapet av biologisk mangfold, sier miljø- og utviklingsminister Erik Solheim på departementets hjemmesider. Han lover at han allerede i desember vil følge opp med vern av en rekke nye skogområder.

Vedtaket omfatter fire lokaliteter med boreal regnskog, også kalt kystgranskog, i Trøndelag.

Dette er en av de mest sjeldne og truede skogtypene i landet. Denne skogtypen har et unikt mangfold av truede arter, særlig lavarter, som ikke finnes i andre skogtyper.

Det er også foretatt en utvidelse av Grenimåsan naturreservat i Akershus fylke, samt opprettelse av et nytt naturreservat i Juveruddalen i Buskerud fylke, skriver DN. Områdenes samlede totalareal er ca 5,1 km². Nytt verneareal er ca 4,5 km², hvorav 3,4 km² er produktiv skog.

Vernevedtaket innebærer generelt at det ikke kan drives skogbruk i de vernede områdene. Annen bruk som utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Fred. Olsen & Co.

Fred Olsens gate 2
Postboks 1159 Sentrum, 0107 Oslo
Tlf.: 22 34 10 00 - Tlx.: 71 360
Telefax: 22 41 24 15

Miljøjournalen

www.miljojournalen.no

ÅRETS JULEGAVE!

Gi en miljøvennlig julegave i år,
eller unn deg selv et abonnement!

Et abonnement på Miljøjournalen gir leseren kunnskap og oppdateringer på miljøfronten i hele 2008. Vi fortsetter å dokumentere tapet av arter i norsk natur, følger regjeringens klimapolitikk nøye og gir en grundig dekning av presidentvalget i USA. For å nevne noe.

Miljøjournalen er Norges eneste nyhetsmagasin om natur- og miljøsaker. Vi skriver om årsakene, virkningene og løsningene på miljøproblemene. Vi har aktuelle nyheter fra inn- og utland, fyldige temaseksjoner og er til stede på internasjonale miljøforhandlinger. Og vi går gjerne utenom nyhetsbildet for å gi deg sakene andre medier glemmer.

Gi Miljøjournalen i julegave eller tegn et abonnement selv. Det koster kun 199 kroner ut 2008. Bestiller du gaveabonnement får du et pent gavekort til å legge under juletreet. Vi kan også sende kortet direkte til mottakeren.

Miljøjournalen utgis av Norges Naturvernforbund og redigeres etter redaktørplakaten. 11 utgaver per år.

199,-
ABONNEMENT
UT 2008

☐ JEG ØNSKER Å GI ET ABONNEMENT PÅ
MILJØJOURNALEN FOR 2008
Gavekortet sendes til ☐ giver ☐ mottaker

Adressaten betaler
for sending i Norge

Distribusjon av
Posten Norge

☐ Jeg ønsker å abonnere på Miljøjournalen

Faktura sendes til:

Adresse:

Postnr./sted:

e-post:

Abonnementet sendes til:

Adresse:

Postnr./sted:

e-post:

Fyll ut og legg kortet i postkassa, eller send en e-post til: redaksjonen@naturvern.no

Miljøjournalen
Norges Naturvernforbund
Svarsending 0362
0090 OSLO

Klipp, klipp!

Forsvaret og miljøet

Innlegg

HERMANN NIELSEN
Horten

Det ingen snakker om i dagens klimadebatt, er hva militær virksomhet - selv i fredstid - betyr for klimaet. Dette er tydeligvis et tabuemne. Kan det tenkes noen virksomhet som er mer omfattende, ressurskrevende og forurensende og forårsaker større klimaødeleggende utslipp enn militær virksomhet - selv i fredstid? Verdens mest leste miljørapport, "State of the World" fra Worldwatch Institute, er i en årrekke kommet også i norsk utgave. Den norske 1991-utgaven har et kapittel som heter "Forsvarets krig mot miljøet". Dette bør være obligatorisk lesning for enhver som mener noe om de klimatrusslene vi står overfor.

De som mener at vi skal ha et militærvesen, bør stille seg følgende spørsmål: Står vi her i Norge overfor en militær trussel som er mer alvorlig og påtrengende enn den klimatrusselen som FN's klimapanel har presentert for oss? Norge skal

Innsenderen mener at militær virksomhet skaper store klimaødeleggende utslipp.
(Foto: Kris Hanke/Istockphoto)

bl.a. kjøpe nye krigsfly for 100-150 milliarder kroner. Ville dette beløpet være bedre anvendt ved å bli satt inn i forebygging av kommende klimakatastrofer, som uvegerlig vil ramme oss - eller i hvert fall våre barn og barnebarn - der-

som vi ikke snarest setter alle krefter inn for å bremse den utvikling som er i gang? Dessuten, hvor mye vil produksjonen av disse flyene, driften av dem og til slutt skrottingen av dem bidra til klimaforverring?

Makter vi å tenke radikalt nytt, nå når vi står overfor nye farer, helt annerledes og alvorligere enn noen vi tidligere har vært utsatt for?

Den artsfiendte arealforvaltninga

Innlegg

JON INGEBRETSEN
Naturrettleiar Norsk Naturskule, Vrådal

Dersom målsetjinga er å ta vare på eit rikast mogleg biologisk mangfald av planter og dyr i naturen, kan vi ikkje slik som naturforvaltninga i mange samanhengar er lagt opp i dag, bare arbeide for å ta vare på artane for ein kvar pris, fordi vi ønskjer å behalde rennomeet vårt som ein miljønasjon som tar ansvar for det biologiske mangfaldet, dvs. artsmangfaldet.

Også ein del miljøvernforkjemparar, spesielt rovdryrforsvarar, brukar dei same feilaktige argumenta.

Dette blir ein meningslaus strategi, som fell på si eiga mistyding.

Nei, fyrst og fremst må vi endre arealbruken, slik at vi sikrar artane sine livsmiljø og leveområde, og ikkje bit for bit øydelegg dette fundamentale grunnlaget for artane sin eksistens.

Også miljøvernørsla må i langt sterkare grad føre kampen for biotopane, i staden for direkte å stå på barrikadane for å forsvare artsmangfaldet.

Det hjelper lite å ønskje seg for eksempel eit rikt planteliv, insektmangfaldet, småfuglfaunaen, meitemarken, pinnsvinet, fjellreven, og dei store rovdyra, dersom vi ikkje samtidig tar vare på eksistensgrunnlaget til dei forskjellige plantene og dyra.

Da oppnår vi å fjerne artsfrender dei er avhengige av som

medspelarar eller som byttedyr og beitegrunnlag, eller at vi rett og slett øydelegg leveområda som dei treng.

Det er ikkje bare villreinen som er satt på bås. Vi er i ferd med å gjere det same for ei rekkje dyreartar. For eksempel er det ikkje lenger tilfredsstillande livsmiljø og levekår for ulven her til lands, med dei haldningar mange har, den livsstil vi velgjer, og med ein politikk som går ut på at heile landet skal takast i bruk til busetnad og til dels lite berekraftig menneskeleg verksemd.

Ulven fortener ikkje den tragiske skjebne det er å fortsatt vera ein del av ein vengieklyppt norsk villmarksnatur. Vi må seie: «Beklagar ulv, men vi har stelt oss

slik at vi ikkje lenger har fullverdig livsrom til deg. Du vil ha det betre i dei store villmarkene lengre aust, i fred for dei iltre menneska og dei fristande og hjelpe-lause husdyra, og med skikkelege ville byttedyr på menyen». Den magre trøysta og den flaue smaken vi sit tilbake med i munnen, er at ulven heldigvis ikkje er nokon utryddingstruga art i internasjonal samanheng.

Det grensar til «dyrplageri» og uetiske tankar å tru at vi kan halde på den artsrikdomen vi har med den lite ansvarsfulle haldninga og viljen vi har til å ta vare på akseptable og fullverdige leveområde og livsvilkår for mange ville planter og dyr i norsk natur.

Stilling ledig

- MILJØ
- FORSKNING
- TEKNOLOGI
- FORVALTNING
- UTDANNING

Finn nye kolleger blant våre lesere!

Fortell om ledige stillinger i din virksomhet i Miljøjournalen! Da når du ut til svært mange som arbeider med miljø innen offentlig forvaltning, utdanning, forskningsinstitusjoner, organisasjoner og miljørettet næringsliv.

Miljøjournalen arbeider kontinuerlig med å styrke sin posisjon som Norges ledende fagblad innenfor natur og miljø.

Ta kontakt med våre annonseselskere for et godt tilbud!

Heidi Torstensen

22 09 69 16 / 47 31 80 30

Eva Kristine Wiik

22 09 69 21 / 93 45 14 91

Miljøjournalen

Ledige stillinger

Kommunikasjonsleder (fast stilling)

Vi søker en som kan koordinere, kvalitetssikre og videreutvikle vår kommunikasjon utad. Målet er å styrke Naturvernforbundets posisjon som ledende miljøorganisasjon. Kommunikasjonslederen skal sikre høy kvalitet i vår kommunikasjon med media, nye og eksisterende medlemmer og lag, politikere, næringsliv, offentlig sektor, og annen virksomhet koordinert av sekretariatet. Personen vil inngå i ledergruppen.

Kvalifikasjoner: Bred praktisk erfaring fra kommunikasjonsarbeid, helst media; relevant erfaring fra organisasjonsarbeid; faglig innsikt i miljøvernrettet arbeid; erfaring med å koordinere og utvikle virksomheter; strategisk og kreativ; relevant høyere utdanning; initiativ og engasjement.

Organisasjonsutvikling (prosjektstillinger, 1 år med mulighet for forlengelse)

Naturvernforbundet ønsker å være kanal for det økende lokale og nasjonale engasjementet for miljøspørsmål. Vi vil ta nye strategiske grep, som målrettede tematiske kampanjer, for å møte framtidens utfordringer som medlemsorganisasjon. Stillingsfunksjonene er i hovedsak deltid, men vil bli vurdert satt sammen etter hvem som søker.

Organisasjonsrådgiver – skal koordinere og utvikle Naturvernforbundet lokalt og sentralt

- Bred erfaring fra og god innsikt i frivillig og praktisk organisasjonsarbeid; gode pedagogiske og praktiske egenskaper; evne til å motivere og koordinere; en del reising i Norge må påregnes

Organisasjonssekretær – skal yte servicefunksjoner for de styrende organer

- Erfaring fra formelt organisasjonsarbeid; systematisk og praktisk orientert; gode evner til å kommunisere skriftlig og muntlig; innsikt i miljørettet arbeid

Vervekoordinator – skal samordne Naturvernforbundets innsats for medlemsverving

- Erfaring fra vervarbeid, medlemspleie og markedsføring; evne til å motivere og inspirere; systematisk, kreativ og målrettet; gode evner til å kommunisere og innsikt i miljørettet arbeid

Kampanjekoordinator – skal samordne kampanjevirkomheten i Naturvernforbundet

- Bred praktisk erfaring fra miljørettet kampanjearbeid, evne til å koordinere og motivere, erfaring med å kombinere konkret miljøarbeid med mediearbeid

Mer detaljert utlysningstekst: www.naturvern.no. Kvinner oppfordres spesielt til å søke. Søknadsfrist 10. desember. Ønske om snarlig tiltredelse. Lønn etter Naturvernforbundets regulativ. Kontakt generalsekretær Jan Thomas Odegard (jto@naturvern.no) eller økonomi- og administrasjonssjef Øystein Berg (oeb@naturvern.no) for nærmere informasjon.

kort sagt

Høyhastighetstog

De tyske konsortiet VWI har lagt fram sin utredning og kommet fram til at høyhastighetsbane kan være lønnsomt for Norge. Det tyske selskapet har bare kommet med en mulighetsstudie, og 17. desember legger Jernbaneverket fram sin innstilling til spørsmålet.

VWI-gruppen foreslår enkeltsporet høyhastighetsbane i Norge, med en topphastighet som vil ligge mellom 200 og 250 kilometer i timen.

Regjeringen venter enda et år før den legger fram sin politikk på området. Det ventes å skje i desember 2008, med fremleggelsen av Nasjonal Transportplan 2010-2020. Aftenposten skriver at ingen tror det vil bli noen høyhastighetstog mellom Oslo og noen av de store byene før 2020.

Ministerskifte

18. oktober tok Erik Solheim over Miljøverndepartementet etter Helen Bjørnøy, samtidig som han beholdt statsrådsposten i Utviklingsdepartementet.

Helen Bjørnøy (SV) har gjennom hele sin statsrådkarriere motatt kritikk av en samlet miljøbevegelse, noe hun også fikk etter årets statsbudsjett, til tross for økte bevilgninger til Miljøverndepartementet.

Storingsrepresentant Heidi Sørensen er blitt ny statssekretær i det nye Miljøverndepartementet. Helen Bjørnøys statssekretær, Henriette Westrin, går til Finansdepartementet.

Aldri høyere strømforbruk

Nordmenns strømforbruk har aldri vært høyere enn det var tredje kvartal i år, viser tall fra Norges vassdrag- og Energidirektorat (NVE).

Erik Solheim tar over Miljøverndepartementet etter Helen Bjørnøy, samtidig som han fortsetter som utviklingsminister (Foto: Regjeringen.no).

torat (NVE).

— Proppfulle vannmagasiner og lave strømpriser bidro til at vi brukte mer strøm enn noensinne, sier avdelingsdirektør Marit Lundteigen Fossdal i NVE til NRK.

Hun mener det rekordhøye forbruket dette kvartalet skyldtes en kjølig sommer og lave priser.

Norge bevarer regnskog

Etter et besøk fra Brasils miljøvernminister Marina Silva, gir Norge 130 millioner til regnskogbevaring i Amazonas.

— Jeg ser på dette som en begynnelse på et videre samarbeid mellom Norge og Brasil og mener at vi må fortsette å gjøre en innsats for regnskogen, sier miljø- og utviklingsminister Erik Solheim til Aftenposten.

Naturvernforbundet og Regnskogfondet sendte i slutten av

Høyhastighetstog i Venezia. Nå går debatten om disse togene kommer til Norge (Foto: Luke Daniek / Istockphoto.com).

september en oppfordring til regjeringen om at Norge skulle forplikte seg til å støtte det internasjonale arbeidet mot avskoging med 6 milliarder kroner, ti prosent av den anslåtte summen som skal til for å stanse all avskoging i ett år.

Kontrollerer byggebransjen

Statens Forurensningstilsyn (SFT) og Fylkesmannen gjennomfører nå en landsomfattende kontroll av bygge- og anleggsbransjen. Aksjonen retter seg i første rekke mot bransjens bruk av kjemikalier og håndteringen av farlig avfall.

Bygge- og anleggsbransjen i Norge er omfattende, og SFT mener det er viktig at de følger opp regelverket på miljøområdet.

— Tidligere kontroller har vist at bransjen fokuserer for lite på miljø. SFT samarbeider derfor med bransjens egne organisasjoner for å heve kompetansen

og etterlevelsen av regelverket på miljøområdet, sier direktør Marit Kjeldby i SFTs miljøoppfølgingsavdeling.

Nye krav til svovelinnhold

Miljøverndepartementet (MD) innfører nye og strengere krav til svovelinnholdet i anleggsdiesel. De nye kravene gjelder fra 1. januar 2009 og vil bidra til å forbedre luftkvaliteten i byer og større tettsteder. Det vil da bli forbudt å importere, sammensette, distribuere og omsette diesel for anleggsmaskiner med et svovelinnhold på mer enn 10 milligram per kilo. De nye kravene vil gjelde i Norge flere år før tilsvarende krav ventes å bli gjeldende i EU, skriver MD på sine hjemmesider.

Følger opprydning

Kontroller av tiltakshaverne Oslo Havn og Statens vegvesen avdekket noen mangler ved rutinene. Statens Forurensningstilsyn (SFT) skriver at de følger med på oppryddingen av forurenset sjøbunn i indre Oslofjord. Eventuelle konsekvenser av manglene de har funnet, vil ha liten miljømessig betydning, men SFT understreker viktigheten av at tiltakshaverne overholder krav og rutiner. Oslo Havn KF har tillatelse til mudring av forurenset sjøbunn i Oslo havn og deponering av massene i dypvannsdeponiet ved Malmøykalven. SFT foretar både planlagte og ikke planlagte tilsyn for å sikre at kravene i tillatelsene overholdes.

Fredspris

Tidligere visepresident i USA og miljøforkjemper Al Gore ble tildelt Nobels fredspris for 2007 sammen med FNs klimapanel. Nobelkomiteen sa at de fikk prisen for sin innsats for å ska-

Norge har gitt 130 millioner kroner til bevaring av regnskog i Amazonas (Foto: Johnny Lye/Istockphoto.com)

pe og spre større kunnskap om menneskeskapte klimaendringer og for å legge grunnlag for de tiltakene som kreves for å motvirke disse endringene.

Al Gore får årets fredspris, blant annet på grunn av sine populære klimaforedrag.

sitater

– Klimautfordringen er vesentlig større enn de særinteressene som naturvernere ofte representerer. Jeg gir for så vidt blanke jeg hvor mange isbjørner som finnes. Men jeg bryr meg veldig mye om hvorvidt mennesker overlever.

Milliardær, næringslivstopp og tidligere NHO-leder Jens Ulltveit-Moe til Ny Tid.

– Regjeringen er opptatt av å få ut den siste kommersielle dråpen. Det ligger igjen enorme mengder i reservoarene. Det vil vi som myndigheter være opptatt av fremover. Åslaug Haga avviser kutt i oljeproduksjonen til Dagens Næringsliv.

– Alle regnskogstater ønsker hjelp fra den rike verden til å få på plass en kompensasjonsordning for å stoppe hogsten.

Lars Løvold i Regnskogfondet til Dagbladet.

– Drift av denne banen vil kreve temmelig store overføringer fra staten. De beregnede trafikkinntekter vil ikke være i nærheten av å dekke renter, avskrivninger og driftskostnader. Kostnadene ved å drive systemet er kraftig underkommunisert.

Lasse Fridstrøm, instituttssjef i Transportøkonomisk Institutt om høyhastighetsbane i Norge til Dagens Næringsliv.

– Dette er fullstendig useriøst. Vi risikerer at politikerne tar disse analysene alvorlig. I så tilfelle må Riksrevisjonen inn i bildet.

I Aftenposten har økonomiprofessor Steinar Strøm ved UiO klare meninger om høyhastighetsbane.

Den store k

Bokhøsten er et begrep i forlagsbransjen. Og for de som foretrekker å navigere utenom Anne B. Ragde og Harry Potter byr høsten og vinteren på en rekke bøker om klima.

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

Klimadebatten har også nådd bokbransjen, og flere bøker i ulike gener har nå kommet ut til de som er interesserte i miljø- og klimaspørsmål. Tre bøker som kommer omtrent samtidig er alle ment å gi en mer eller mindre lettfattelig innføring i klimaspørsmålet. Bøkene er skrevet av folk som bør være kjente for de som har fulgt med i debatten. Forfatteren med størst kjendisfaktor er Siri Kalvig, som sammen med Ellen Viste har skrevet boka "Himmel og Hav". Kalvig er meteorolog, grunnlegger av Storm Weather Center og har jobbet fulltid med klimaformidling gjennom foredragsturneen med samme navn som boka. Viste er doktorgradsstipendiat i meteorologi.

— For folk flest handler det om å bruke stemmeseddelen riktig: Velg politikere som ønsker å redde klimaet! Og aksepter at det må tøffe tiltak til. Etter min mening er ikke rushtidsavgifter tøffe tiltak. Slike ting må vi i alle fall ønske velkommen, sier Siri Kalvig i en pressemelding.

Journalistbøker

De to journalistene Ole Mathismoen og Ingvild Tvervaag gir også ut klimabøker denne høsten. Mathismoen har skrevet miljø saker for

Miljøjournalist i Aftenposten Ole Mathismoen er mannen bak boken Klima. Hva skjer.

Aftenposten i tjue år og gir ut boka "Klima. Hva skjer". Mathismoen skriver i forordet at boken har ett formål, nemlig å gjøre det enklere å forstå og delta i klimadebatten. Mathismoen har tidligere gitt ut tre bøker om miljøvern.

Boken "Klima X" er skrevet av Ingvild Tvervaag og presenteres i samarbeid med Cicero – Senter for Klimaforskning. Også den boken lover å gi en grundig og enkel innføring i klimaspørsmålet. Anders Conradi i Tun forlag kaller "Klima X" for tabloidisert klimastoff.

— Det skal være en lett guide inn til forståelsen av klimaproblemet, sier han, og forklarer genren som avisform om et vanskelig tema.

I Knut Nærums klimaroman Monster finner handlingen finner sted i 2013, da isen har smeltet, Siv Jensen er statsminister og isbjørnene kommer.

Romanframgang

Dersom bøker om klimaspørsmålet på over 300 sider blir i meste laget, så finnes det andre innganger for den som ønsker å lese om klima. "100 ting du kan gjøre for å redde verden" av Johan Tell gir råd om det tittelen på boka antyder. En del av tipsene har nok de fleste hørt før, som at man bør ta toget og bytte til miljøbil. Mens andre oppfordringer som "Drikk vin" og "Sitt pent" kan være mer spennende å overholde.

Humor og klima settes sjelden i samme bås, men de som vil ha en dose av begge deler kan få med seg NRK-humorist og tidligere Natur & miljø-tegner Knut Nærums nye bok "Monster". Handlingen foregår i 2013, da isen har smeltet og isbjørnene vandrer sørover i et Norge hvor Siv Jensen har blitt statsminister. En hotellkonget som kan minne veldig om Petter Stordalen spiller også en viktig rolle i boka.

Og den som ikke har fått nok av Stordalen kan lese "Kindereffekten", oppfølgeren til fjorårets Kongepudler. Begge bøkene er skrevet av en anonym forfatter. Boka presenteres som en kil-desortert miljøthriller om hotellkongen Petter Stordalen, hvor man også får møte Al Gore, Robbie Williams og Arnold Schwarzenegger. Handlingen utspiller seg på Hafjell nord for Lillehammer, hvor det er klart for åpningen av verdens mest miljøvennlige skisenter.

Arne Næss om norsk naturfølelse

Om klimathrillere med isbjørner virker vel heftig, vil boken "Naturlig rik" skrevet av Mia Svagård

Klimabokhøsten

Siri Kålvig har gitt ut boka *Himmel og Hav sammen* med Ellen Viste i kjølvannet av foredragsturneen med samme navn (Foto: Schibsted)

virke annerledes. Boken omhandler norsk naturfølelse med Arne Næss og med utdrag av H. D. Thoreaus livsfilosofi.

– At så mange mennesker her i landet har et så sterkt og inderlig forhold til natur. Enn for eksempel sveitsere eller svensker. Alt det andre, ja det har jo også andre land og folk, sier Arne Næss i boken, som tar for seg nordmenns forhold til naturen. I bokens første del tar Arne Næss for seg nordmenns spesielle forhold til natur, og hevder at det eneste spesielle ved norsk kultur er na-

turfølelsen.

Andre del av boken tar for Henry David Thoreau (1817-62) som har skrevet den berømte boken "Walden – Livet i skogene". Boken ble skrevet i en hytte han selv hadde lagd, som lå ved en innsjø nord for Boston. Der bodde han i to år og viste i praksis at man kunne ha et rikt liv med enkle midler og i pakt med naturen. Svagård skriver i boken at Thoreau er kjent som opphavsmannen bak sivil ulydighet som begrep og aksjonsform, blant annet i kamp mot slaveriet. Thoreau hadde en ideologisk

basis som beskrives som simple living, high thinking.

Boken er akkompagnert med bilder fra norsk hverdagsnatur tatt av Bård Løken, en av Norges dyktigste naturfotografer.

Løken er også ute med en bok til denne høsten. Sammen med Jan Chr Næss gir han ut "Inn i naturen", som forlaget kaller et samspill mellom natur og litteratur. Jan Chr Næss har tidligere utgitt både barnebøker og romaner.

Kindereggeffekten er en ny bok av den anonyme forfatteren bak Kongepudler.

Vingeløst vindkraftverk

Energytower er en ny type vindkraftverk, som ikke trenger "vinger," og bygger på samme prinsipper som tornadoer.

TEKST: MARTIN ØDEGAARD
mo@naturvern.no

Energytower er en svensk oppfinnelse, og det er Eric Stiig fra Umeå står bak. Teknikken i vindkraftverket baserer seg på trykk og friksjon inne i tårnet, som skaper temperaturøkning i lufta. Dette skaper en kraftig oppadgående luftstrøm som spinner rotoren rundt. Vinden får en konstant økning i hastighet fordi tårnet er trangere mot toppen, noe som øker energien. Stiig sier til svensk TV at tårnet begynner å produsere strøm ved 1,5-2 meter per sekund, mens vanlige vindkraftverk fungerer best mellom 4 og 15 meter per sekund.

— En sekundmeter er rundt én watt per kvadratmeter, mens to sekundmeter øker energien til nesten åtte watt per kvadratmeter, sier Stiig, som håper at Energytower vil bli billigere enn vanlig vindkraft.

Fri plassering

Siden tårnet ikke har vinger eller roterende blader trenger det ikke plasseres på toppen av fjell eller

Vanlige vindmøller som denne kan nå få konkurranse av vindkraftverk uten vinger. (Foto: Adrian Matthiassen/Istockphoto)

i åpent landskap, men kan like gjerne plasseres i daler. Formen på tårnet beskrives av oppfinneren som en blanding mellom et skjevt tårn og en silo. Stiig forklarer at størrelsen kommer til å variere, men at det minste vindkraftverket kan komme til å bli rundt 15 meter, mens det største kan bli så stort som 60-90 meter.

— Men vi vet at de kan bygges betydelig større også, sier han.

Snur med vinden

Tårnet vil snu seg automatisk etter vindretningen, slik at det alltid står direkte mot vinden. Dermed vil det heller ikke spille noen rolle hvilken vei vinden går.

— Når vinden finnes må vi ta

Vindkraftverk uten vinger, kan bli en realitet dersom svenske Eric Stiig sin oppfinnelse slår til. Hans vindkraftverk bygger på samme prinsipper som tornadoer. (Foto: Energytower)

vare på så mye som mulig av den, sier Stiig. Han tror det vil bli lettere å bygge kraftverk i nærheten av bebyggelse, fordi det ikke vil stikke seg ut i naturen på samme måte som vanlige vindmøller.

Lite hørbart støy er et annet poeng, mener oppfinneren, som legger til at den visuelle støyen vil bli mindre uten bevegelige deler.

Patenter klare

Det såkalte energitårnet er tatt patent på i store deler av verden, og Stiig forventer at produksjonen av kraftverkene kan starte i 2009.

— Om et og et halvt år er jeg overbevist om at det første kraftverket på femten meter står ute, sier han om oppfinnelsen han har brukt åtte år på å utvikle.

Han regner med at tårnene kommer til å ha en levetid på 20-25 år.

Varmt og vått

Så langt har 2007 vært varmere og våtere enn normalt.

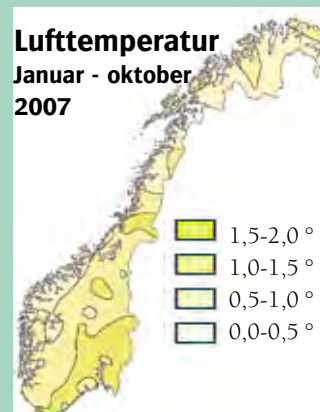
— Perioden januar-oktober 2007 er den 13. varmeste som er registrert i Norge siden år 1900. Middelsestemperaturen for landet som helhet ligger 1,1 grader over normalen, melder Meteorologisk institutt.

Oktober var varmere enn normalt over hele landet, men deler av Finnmark lå hele fire grader over normalen.

Når det gjelder nedbøren, har det hittil i år kommet 15 prosent mer enn normalt.

I oktober var det derimot ekstra tørt i øst, sør og vest, mens deler av Finnmark mottok rekordmye nedbør.

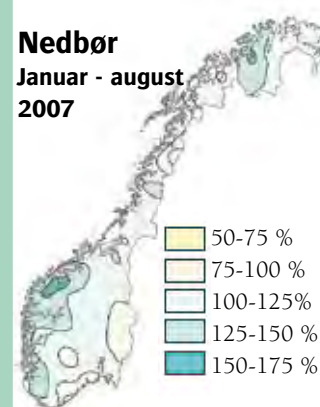
Lufttemperatur Januar - oktober 2007

Avvik i grader fra normal sesongtemperatur.

Kilde: Meteorologisk institutt

Nedbør Januar - august 2007

Nedbør i % av normal (100 %).

Kilde: Meteorologisk institutt

